

Uddannelse er nøglen til vellykket integration

Preben Etwil anmelder:

Torben Tranæs (red.):
*INDVANDRERE OG DET DANSKE
UDDANNELSESSYSTEM.*
226 sider. 249,- kr.
Gyldendal 2008.

Ved grundig avislæsning får man nærmest det indtryk, at indvandrerdebatten mere er præget af holdninger end viden. Derfor er denne bog lidt af en befrielse. Den fremlægger ny og grundig viden om indvandringen uden at man nødvendigvis bliver påduttet en holdning. Bogen fremlægger på en læsbar måde, hvad en gruppe forskere fra Rockwool Fondens Forskningsenhed har fundet frem til om ikke-vestlige indvandreres resultater i det danske uddannelsessystem, dvs. hvordan klarer de sig i uddannelsessystemet, hvilke holdninger til uddannelse har de, og hvilke økonomiske fordele opnår de ved at få en uddannelse – eller tab hvis de dropper ud af uddannelsessystemet.

Ud over redaktøren Torben Tranæs har bogen bidrag af Jørgen Goul Andersen, Camilla Hvidtfeldt, Bent Jensen, Marie Louise Schultz-Nielsen og Line Vikkelsø Slot. De gør det alle godt. Fremlægger komplicerede undersøgelser på en forståelig måde – også for lægfolk. Fagligt og redeligt.

Udviklingen i indvandrernes uddannelsesniveaue er klar, men der er også rum for forbedringer: ”unge indvandrere med ikke-vestlig baggrund uddanner sig bedre, end de gjorde år tilbage, men også at de stadig uddanner sig mindre end danske unge”.

Indvandrerne – og især efterkommerne – haler ind på det uddannelsesmæssige efterslæb de har i forhold til samfundet generelt. Bedst ser det ud for dem, der har været her længst i landet, og som har forældre med en vis form for uddannelse. En væsentlig forklaring på det uddannelsesmæssige efterslæb der stadig eksisterer, skyldes især forældrenes dårlige beskæftigelses- og uddannelsesmæssige baggrund: ”Forskellene mellem grupperne er altså stadig meget stor, hvilket dog ikke er overraskende. De unge danskeres forældre har nemlig langt flere uddannelses- og beskæftigelsesmæssige ressourcer end de unge indvandreres og efterkommeres forældre, og forældrebaggrund betyder en del for et barns uddannelsesforløb”. Det er det, som man i andre sammenhænge kalder den kulturelle og sociale kapital.

Mange af indvandrernes og efterkommerens uddannelsesproblemer starter allerede i grundskolen. En særlig etnisk PISA-undersøgelse bekræfter, at mange indvandrerbørn lærer for lidt i folkeskolen, hvilket gør, at de senere får meget svært ved at gennemføre en kompetencegivende erhvervsuddannelse. Det boglige er simpelthen for dårligt. Sprog og læsefærdigheder er under et acceptabelt niveau. Baggrunden er i høj grad socialt betinget, men som det siges i bogen: ”Det gør nok problemet mere forståeligt – men ikke mindre”.

Undersøgelsen bekræfter, at indvandrere lægger stor vægt på at arbejde og beskæftigelse er vejen til social opstigen, anerkendelse og respekt fra familie og samfund. Mange har haft den opfattelse, at en høj arbejdsmoral især har været knyttet til en streng protestantisk arbejdsetik – givetvis inspireret af Max Weber, der dog ikke bliver nævnt. Virkeligheden er en anden. Den høje arbejdsetik ligger dybt indlejret hos mange indvandrere. Det selvom uddannelse i Danmark ikke nødvendigvis fører til økonomisk overskud, men vigtigere er, at uddannelse giver prestige og selvværd. Til gengæld lægger indvandrere mindre vægt end danskere på, at arbejde skal være med til at opnå den senmoderne tankegang om selvrealisering – hvad der så menes med det: ”Hvad der mangler af vægt på selvrealisering i arbej-

det, modsvares i god overensstemmelse hermed af en større vægt på evnen til at udholde hårdt arbejde og vilje til at ofre fritid mv. til fordel for arbejdet”.

Bogen har en yderst interessant undersøgelse af betydningen af indvandrerlevernes familiære baggrund for deres evne til indlæring i den danske folkeskole. Ikke overraskende ser man, at desto flere uddannelsesmæssige, økonomiske og kulturelle ressourcer forældrene har, desto bedre går det indvandrerleverne i skolen. Den sociale arv eksisterer både hos etniske danskere og ikke etniske danskere: ”For begge grupper af elever gælder, at jo flere forældreressourcer, desto bedre klarer eleverne sig. Elever med ikke-vestlig baggrund ligger dog konsekvent lavere end elever med dansk baggrund”. Det gælder hele spektret rundt. I familier, hvor der er plads til kritisk diskussion, er indlæringen i skolen markant bedre. Man kan sige, at modernismen måles i den kritiske sans – og her har mange indvandrerforældre meget at lære endnu. Dette leder hen til religionens negative indflydelse på indlæringen. Bogen påviser tydeligt, at overdreven ukritisk bibel eller koranlæsning, nedsætter børnenes læsevner: ”For begge grupper gælder, at højere [religiøs] aktivitet er forbundet med lavere forventet læsescore”. Når dette sammenholdes med, at religionens betydning er væsentlig større for indvandrerfamilier end for danskere, ligger det nærmest i kortene, at indvandrerlever markant taber terræn over for danskere i kapløbet om de gode uddannelsespladser.

Mod slutningen af bogen tages et andet ømt punkt i indvandrerdebatten op. Det sker ved at påvise, at der foregår en betydelig diskriminering ved tildeling af praktikpladser af indvandrerlever. De bliver i betydelig grad genstand for det, som bogen kalder ”statistisk diskrimination”, der dækker over virksomhedernes negative forventninger til en person, der statistisk set tilhører en bestemt gruppe. Bogen påpeger tydeligt, at denne praksis er ulovlig, men konstaterer samtidig, at uddannelses-

tedernes praktikformidlere i udbredt grad følger virksomhedernes ønsker. Dette er også ulovligt, men praktikformidlerne dækker sig ind under ukendskab til loven, og et erklæret humanistisk hensyn til den unge indvandrer, der angiveligt skulle undgå en ubehagelig oplevelse, hvis han eller hun blev anvist til en virksomhed, hvor man ikke ønsker at se ”perkere” blandt praktikansøgerne. Her ligger der tilsyneladende en kæmpe udfordring i det danske uddannelsessystem, for at sikre, at der ikke i fremtiden sker en ulovlig diskriminering af ikke etniske danskere.

Indvandrere der tager uddannelse i Danmark opnår i det store og hele det samme lønmæssige afkast som etniske danskere, der tager en tilsvarende uddannelse. Der er dog den væsentlige forskel, at indvandrere gennemgående har en større arbejdsløshedsrisiko end danskere. Men alt i alt nedsætter uddannelse – som hos danskerne – risikoen for at blive ramt af ledighed. Til gengæld må man også konstatere, at en udenlandsk uddannelse lønmæssigt ikke matcher en uddannelse taget i Danmark. Dermed er der en række indvandrere, der er kommet med en lang videregående uddannelse, men som ikke har kunnet opnå en markedsrettet løn for disse kvalifikationer. Dette får undersøgelsen til at konkludere: ”Indvandrere, som medbringer en uddannelse fra udlandet, har vanskeligere kår. Det samme gør sig gældende med hensyn til chancerne for beskæftigelsen. Uddannelse giver højere beskæftigelse, og hvis uddannelsen er taget i Danmark opnås næsten de samme

beskæftigelseschancer som danskernes”. Det går alligevel af og til galt med de unge indvandreres uddannelsesmæssige motivation, da de nogle gange tror, at deres uddannelse som de tager i Danmark, vil blive lige så lidt anerkendt som forældrenes uddannelse, som de har taget med sig fra deres tidligere hjemland. Så her er noget at arbejde videre med i uddannelsessektoren.

Efter gennemlæsning af ”Indvandrerne og det danske uddannelsessystem” må man konstatere, at Rockwool Fondens Forskningsenhed igen har bidraget til nyttig og policyorienteret viden om indvandrerforhold i Danmark. Der er ingen tvivl om, at den nye viden der her bliver fremdraget, kan bruges til at indrette den kommende integrationspolitik på en mere virksom måde end vi hidtil har set. Problemerne i den danske indvandrerpolitik er store, og løsningerne er svære at få øje på. Ingen tvivl om det. Derfor er det også yderst nyttigt, at Rockwool Fondens Forskningsenhed fremdrager både problemer og mulige løsningsperspektiver. Det påvises på et solidt empirisk grundlag, at vejen ud af det indvandrerpolitiske dødvande er at øge uddannelsesmulighederne blandt de unge indvandrere.

I denne elektroniske tidsalder er det afslutningsvis værd at bemærke, at bogen fremstår som godt boghåndværk. Papirkvaliteten er i top, trykket er klart og tydeligt, og tekst, tabeller og figurer suppleres med interessante og indlevende fotografier af Stig Stasig.